

Dariusz Kompała

Istota zagrożeń

Obronność - Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii
Obrony Narodowej nr 3(11), 23-34

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

AUTOR

mgr Dariusz Kompala
d.kompala@aon.edu.pl

ISTOTA ZAGROZEŃ

*„Jeśli chcesz pokoju,
gotuj się do wojny”
Wegecjusz*

Wstęp

Wydaje się, iż za zasadne należy uznać stwierdzenie, że podstawowym zadaniem każdego państwa jest troska o obywateli niezależnie od stanu (pokoju, kryzysu, czy też wojny), w jakim państwo funkcjonuje. Uwzględniając zarówno sytuację geopolityczną w XXI wieku, jak i zachodzące zmiany, każde państwo zobowiązane jest do posiadania skutecznego systemu przewidywania i oceny pojawiających się wyzwań. Co więcej, państwo powinno być w stanie przeciwdziałać im w momencie, gdy staną się zagrożeniami. W większości przypadków za źródło zagrożeń uznawany jest otaczający nas świat, który w sposób bezpośredni zmusza państwa do podejmowania działań mających na celu zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa¹ jednostki, społeczeństwa, a w konsekwencji całego kraju.

Zmiana charakteru zagrożeń, jaka miała miejsce na przełomie XX i XXI wieku (w przypadku bezpieczeństwa narodowego, jak i międzynarodowego), spowodowała, iż kwestia zagrożeń jest obszarem zainteresowania krajowych, a także zagranicznych badaczy. Głównym czynnikiem, który w zdecydowany sposób wpłynął na zmianę charakteru zagrożeń, był rozpad dwubiegunowego podziału świata powodujący przekształcenie zagrożeń militarnych w zagrożenia asymetryczne.

W związku z niezaprzeczalnym faktem, iż zagrożenia towarzyszą ludzkości od zarania dziejów, a ich ewolucja jest nierozdzielnie połączona z bardzo dynamicznym rozwojem współczesnego świata zasadne jest przybliżenie istoty zagrożeń oraz kwestii terminologicznych bezpośrednio z tym związanych.

¹ Bezpieczeństwo – stan, który daje poczucie pewności i gwarancję jego zachowania oraz szansę doskonalenia. Jedną z podstawowych potrzeb człowieka. Jest to sytuacja odznaczająca się brakiem ryzyka utraty czegoś co człowiek szczególnie ceni, na przykład: zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych, [w:] B. Zdrowski (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, wyd. 6, AON, Warszawa 2008, s. 14.

Przedstawiona powyżej sytuacja problemowa przyczyniła się w sposób bezpośredni do sformułowaniu problemu badawczego ujętego w postaci pytania: *Jak należy definiować oraz postrzegać istotę zagrożeń we współczesnym świecie?*

Celem dociekań autora niniejszej publikacji, jest wyjaśnienie pojęcia zagrożenie oraz przedstawienie istoty zagrożeń we współczesnym świecie.

Identyfikacja pojęcia zagrożenie

Każdego dnia w radiu, prasie, telewizji oraz Internecie można natrafić na wątki dotyczące szeroko interpretowanego pojęcia, jakim jest *zagrożenie*. Dlatego też należy rozważyć, czym owe zagrożenie jest oraz czym się charakteryzuje.

Analiza literatury przedmiotu pokazuje, iż niemal każdy autor badający zjawisko zagrożeń stara się przedstawić je przy pomocy własnej definicji, dlatego też niezwykle trudno jest wybrać jedną oddającą istotę pojęcia. Kolokwialnie można stwierdzić, iż zagrożenie uznawane jest za zjawisko złe, mogące przynieść straty, charakteryzujące się brakiem poczucia bezpieczeństwa. Autorzy *Słownika terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego* przedstawiają zagrożenie jako *sytuację, w której pojawia się prawdopodobieństwo powstania stanu niebezpiecznego dla otoczenia. Przyjmując za podstawę dziedziny, w których może wystąpić zagrożenie wyróżnia się zagrożenia militarne i niemilitarne*². Z powyższej definicji jednoznacznie wynika, iż zagrożenie łączy się nierozzerwalnie z **pojawieniem się stanu niebezpiecznego dla otoczenia**.

B. Hołyst stwierdza z kolei, iż zagrożenie *nie jest jednoznaczne, jest to sytuacja uświadomiona przez przedmiot, który zostaje dotknięty danym zdarzeniem*³. W tej sytuacji z *przedmiotem* zdarzenia należy utożsamiać ludzi, ponieważ to oni w największym stopniu odczuwają skutki związane z zaistnieniem zagrożenia. Dlatego też można stwierdzić, iż zagrożenie **powiązane jest z trudną sytuacją pojawiającą się podczas odczuwania przez człowieka obaw przed utratą życia oraz pozostałych cenionych wartości**.

Jak słusznie zauważa K. Ficoń pod pojęciem zagrożenia kryją się *zdarzenia spowodowane przyczynami losowymi (naturalnymi) lub nielosowymi (celowymi), które wywierają negatywny wpływ na funkcjonowanie danego systemu lub powodują niekorzystne (niebezpieczne) zmiany w jego oto-*

² B. Zdrodowski (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, wyd. cyt., s. 186.

³ B. Hołyst, *Wiktymologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, s. 64-65.

*czeniu wewnętrznym lub zewnętrznym*⁴. Systemowy charakter powyższej definicji powoduje, iż jest ona jedną z najdokładniej przedstawiających istotę zagrożenia. Na szczególną uwagę zasługuje podkreślenie faktu, iż wspomniane zagrożenie **spowodowane jest przez zaistniałe przyczyny naturalne bądź też celowe działania**.

Reasumując powyższe, należy stwierdzić, iż pod pojęciem zagrożenia kryje się *niebezpieczna sytuacja pojawiająca się podczas odczuwania przez człowieka (funkcjonującego w społeczeństwie) obaw przed utratą życia oraz pozostałych cenionych wartości spowodowana zaistniałymi przyczynami naturalnymi lub celowymi*.

Każde zjawisko posiada charakterystyczne cechy, które pozwalają na precyzyjne jego określenie. Podobnie jest w przypadku zagrożeń, które charakteryzują się globalizmem, nieprzewidywalnością, gwałtownością, a także asymetrycznością.

Globalizm zagrożeń dotyczy w głównej mierze skutków, jakie mogą generować oraz sposobu wpływania na inne dziedziny funkcjonowania ludzi, państwa, czy też innych krajów (np. zagrożenia militarne, czy też katastrofy naturalne mogą powodować perturbacje na całym świecie, ponieważ wiele państw jest ze sobą powiązanych poprzez różnego rodzaju sojusze oraz umowy międzynarodowe).

Z kolei **nieprzewidywalność** wiąże się z brakiem możliwości przewidzenia i określenia miejsca oraz czasu wystąpienia zagrożenia, tak aby istniała możliwość szybkiej oraz skutecznej reakcji. Wiąże się to nierozzerwalnie z ograniczeniem skutków, jakie dane zagrożenie może spowodować oraz z możliwością przygotowania ludzi na jego nadejście.

Z nieprzewidywalnością połączona jest nierozzerwalnie kolejna cecha, a mianowicie **gwałtowność**, która opisuje siłę oraz skalę zachodzącego zjawiska. W bardzo wielu przypadkach gwałtowność zagrożeń jest tak duża, iż podobnie jak w przypadku nieprzewidywalności występuje deficyt czasu na skuteczną reakcję.

Ostatnią cechą opisującą zagrożenia jest **asymetryczność**. Można odnieść wrażenie, iż jest ona połączeniem wszystkich powyżej przedstawionych cech, aczkolwiek w asymetryczności należy jeszcze dodatkowo uwzględnić zaburzenia równowagi w środowisku⁵, a także w występujących na co dzień relacjach, powodujące znaczne trudności w zapanowaniu nad zaistniałym zjawiskiem.

Konkludując, należy jednoznacznie stwierdzić, iż określenie przy pomocy jednej definicji pojęcia *zagrożenie* jest niezwykle trudne, ponieważ w każdej z przedstawianych definicji występują elementy, które zasługują

⁴ K. Ficoń, *Inżynieria zarządzania kryzysowego. Podejście systemowe*, BEL Studio, Warszawa 2007, s. 76.

⁵ W zależności od rodzaju wystąpienia zagrożenia może ono dotyczyć: środowiska naturalnego, społecznego oraz kulturowego.

na szczególną uwagę. Dlatego też bardzo często zagrożenie opisywane jest przy pomocy cech, które bezpośrednio odnoszą się do omawianego zjawiska.

Kryteria klasyfikacji zagrożeń

Chcąc dokonać klasyfikacji zagrożeń, na wstępie należy określić kryteria, do których klasyfikacja będzie się odnosiła. Według *Słownika języka polskiego* kryterium jest warunkiem będącym podstawą podziału, pomiaru, oceny czegoś jak również czynnikiem służącym za podstawę oceny, wyboru lub kwalifikacji⁶. Z kolei kryterium klasyfikacji odnosi się do cechy, ze względu na którą dokonujemy podziału⁷.

W przypadku dokonania klasyfikacji zagrożeń wyróżnić można następujące kryteria (rysunek nr 1):

- źródła powstania,
- podział rodzajowy,
- czas eliminacji,
- dziedzinę działania,
- poziom destrukcji,
- determinizm przyczyn,
- zasięg przestrzenny,
- możliwość antycypacji.

Dokonując klasyfikacji zagrożeń z uwzględnieniem pierwszego kryterium, a mianowicie źródła powstania, wyróżnić można zagrożenia: naturalne, techniczne, społeczne, cywilizacyjne oraz ekologiczne.

Podział rodzajowy zagrożeń dotyczy skali negatywnych następstw i skutków, wśród których wyszczególnia się: zdarzenia (małe), katastrofy (średnie), klęski (duże) oraz kataklizmy (wielkie).

Czas eliminacji zagrożeń powiązany jest bezpośrednio z prognozowanym czasem neutralizacji oraz usuwania skutków zagrożeń. Dlatego też wspomniane kryterium można podzielić na: krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe oraz bezterminowe.

Ze względu na obszar (dziedzinę) oddziaływania, który odnosi się praktycznie do każdej sfery oraz dziedziny życia zarówno społeczno-politycznego, jak i społeczno-gospodarczego, można wyszczególnić dziedziny działania takie, jak: sektorowe (małe), religijne (średnie), polityczne (konfliktowe) oraz uniwersalne (krytyczne).

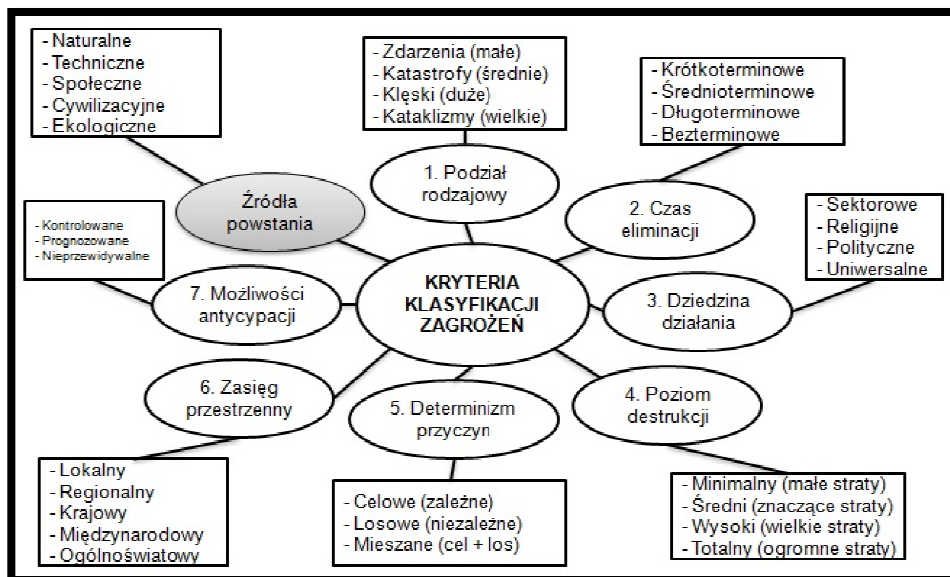
Ze względu na poziom destrukcji odnoszący się do realnych oraz perspektywicznych skutków i konsekwencji różnych zagrożeń wyróżnia się

⁶ *Słownik języka Polskiego PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014, s. 435.

⁷ Tamże.

straty: minimalne (małe straty), średnie (znaczące straty), wysokie (wielkie straty) oraz totalne (ogromne straty).

Podział zagrożeń ze względu na rodzaj oraz naturę wywołujących je przyczyn można wyróżnić zdarzenia: celowe (zależne), losowe (niezależne) oraz mieszane (celowo-losowe).

Źródło: K. Ficoń, *Inżynieria...*, wyd. cyt., s. 78.

Rys. 1. Kryteria klasyfikacji zagrożeń

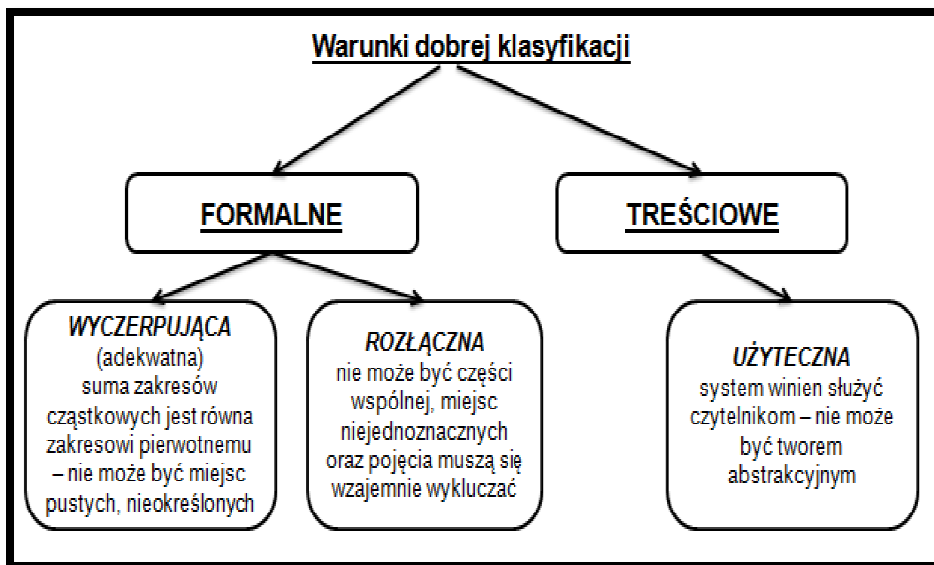
Kolejne kryterium odnosi się do zasięgu przestrzennego oddziaływania, w którym skutki oraz ewentualne następstwa są proporcjonalne zarówno co do wielkości, jak i zasięgu przestrzennego, na którym wyróżnia się zagrożenie. Według powyższego kryterium można wyróżnić zagrożenia o charakterze: lokalnym, regionalnym, krajowym, międzynarodowym oraz ogólnoświatowym.

Ostatnim kryterium jest możliwość antycypacji w zagrożeniu, tj. przewidywalność, prognozowanie oraz potencjalne możliwości zwalczania. Dlatego też wyróżnia się zagrożenia kontrolowalne, prognozowane oraz nieprzewidywalne.

Należy zaznaczyć, iż przedstawione powyżej systemy podziału i klasyfikacji zagrożeń nie wyczerpują wszystkich możliwości szerokiego spektrum podziału zagrożeń. Przedstawiona powyżej systematyka ma za zadanie zgrupowanie zagrożeń we względnie jednorodny oraz rozłączny zbiory z uwzględnieniem przyjętego (wcześniej określonego) kryterium klasyfikacji.

Klasyfikacja zagrożeń

Posiadając określone już kryteria klasyfikacji zagrożeń, należy przejść do sformułowania klasyfikacji zagrożeń. Zanim to jednak nastąpi, zasadne jest przedstawienie warunków klasyfikacji, które powinny być spełnione, aby klasyfikacja mogła zostać uznana za wyczerpującą oraz adekwatną do analizowanej kategorii.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.wmkolasa.up.krakow.pl, [dostęp: 12.06.2014].

Rys. 2. Warunki dobrej klasyfikacji

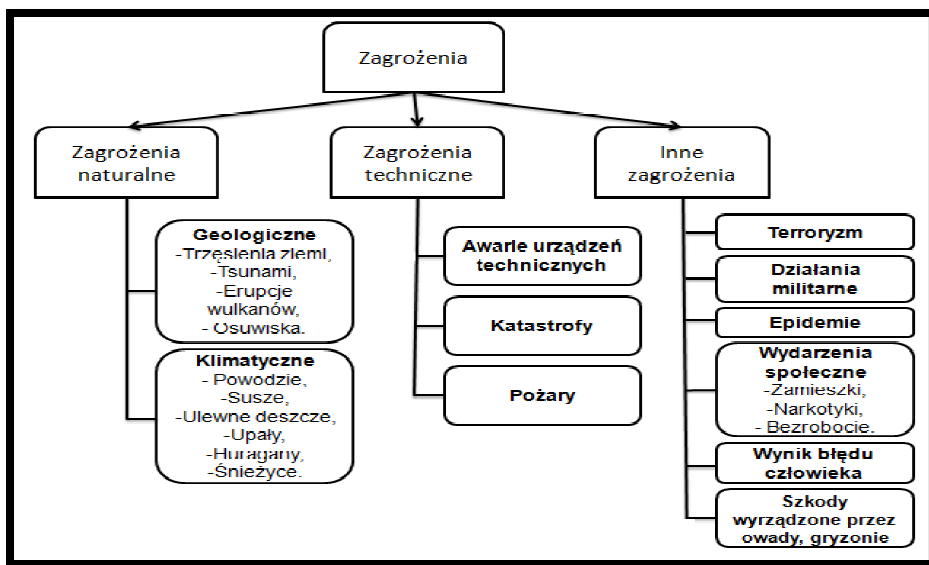
Wśród warunków dobrej klasyfikacji wyróżnia się warunki formalne oraz treściowe, które powinny być spełnione (rysunek 2). Pierwszym warunkiem formalnym jest fakt, iż dana klasyfikacja powinna być wyczerpująca, tzn. nie mogą występować w niej miejsca puste, nieokreślone. Drugim warunkiem formalnym jest rozłączność klasyfikacji, ponieważ nie mogą występować w niej części wspólne oraz miejsca niejednoznaczne. Dodatkowym bardzo istotnym faktem jest, iż pojęcia muszą się wzajemnie wykluczać.

W przypadku warunków treściowych najważniejszym aspektem jest użyteczność klasyfikacji, odnosząca się do faktu, iż opracowana klasyfikacja nie może być tworem abstrakcyjnym, tzn. powinna ona służyć czytelnikowi.

Zagrożenia klasyfikowane są na wiele sposobów w zależności od czynnika, na którym zamierzamy daną klasyfikację oprzeć. Jedna z najpo-

pularniejszych klasyfikacji oparta jest na pierwotnych źródłach i przyczynach powstania wg kryterium przyczynowego. Wyróżnia się wg niej zagrożenia:

- naturalne,
- techniczne,
- społeczne,
- i inne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: R. Grocki, *Vademecum zagrożeń*, Bellona, Warszawa 2003, s. 9-10.

Rys. 3. Przykładowy podział zagrożeń ze względu na źródło oraz sposób powstania

Zagrożenia naturalne dotyczą zdarzeń spowodowanych fizyczno-chemicznymi zjawiskami natury, przyrody oraz kosmosu. Do niedawna jeszcze bez udział człowieka, aczkolwiek obecnie człowiek ma coraz większy wpływ na środowisko, co w sposób bezpośredni wpływa na kształt współczesnego środowiska naturalnego.

Z kolei zagrożenia techniczne związane są nierozzerwalnie z racjonalną (głównie gospodarczą) działalnością człowieka, nieustannie postępującym rozwojem cywilizacyjnym oraz postępem naukowo-technicznym.

Zagrożenia społeczne generowane są w sposób mniej lub bardziej celowy przez człowieka oraz permanentnie następujący postęp kulturowo-cywilizacyjny. Dodatkowo również różne teorie naukowe oraz poglądy społeczne jednostek, grup i organizacji społecznych w sposób zdecydowany wzmagają możliwość kreowania oraz powstawania zagrożeń społecznych.

Ostatnim elementem są inne przyczyny zagrożeń, które stanowią kompilację wszystkich przedstawionych powyżej źródeł o zróżnicowanym stopniu ich udziału. Co więcej w skład tej grupy wchodzi również nowo zaistniałe, niezidentyfikowane do tej pory kategorie zagrożeń.

Coraz powszechniejsze staje się klasyfikowanie zagrożeń ze względu na kryterium przedmiotowe, według którego można wyróżnić następujące grupy zagrożeń⁸:

- polityczne,
- militarne,
- ekonomiczne,
- społeczne (psychospołeczne),
- ekologiczne,
- terroryzm.

Zagrożenia polityczne określane są jako stan, w którym nasilają się zadania zorganizowanych grup społecznych (politycznych), które uniemożliwiają sprawne funkcjonowanie państwa oraz wypełnianie jego głównych funkcji⁹. Wspomniane zagrożenia obejmują zarówno politykę wewnętrzną, jak i zagraniczną państwa. Występują zwykle w wyniku planowanych oraz zorganizowanych działań, które mają na celu doprowadzenie do zakłócenia porządku konstytucyjnego państwa, podważenie pozycji na arenie międzynarodowej, a w skrajnych przypadkach spowodować obalenie władzy lub w najgorszym przypadku – wywołać wojnę domową.

W przypadku zagrożeń militarnych następuje splot zdarzeń w stosunkach międzynarodowych, w których z dozą dużego prawdopodobieństwa może dojść do ograniczenia lub utraty warunków do niezakłóconego bytu oraz rozwoju państwa bądź też naruszenia albo utraty suwerenności oraz integralności terytorialnej w wyniku zastosowania narzędzi przemocy zbrojnej¹⁰. Warto w tym miejscu nadmienić, iż w wielu przypadkach użycie sił zbrojnych (lub groźba ich użycia) traktowane jest jako narzędzie służące do osiągnięcia celów polityki państwa. Wśród zagrożeń militarnych należy w szczególności wyróżnić: blokadę militarną, szantaż militarny, prowokację militarną, konflikt lokalny, konflikt między państwami, napaść zbrojną grup nieformalnych oraz demonstrację siły (środki konwencjonalne, a także broń typu ABC – atomową, biologiczną, chemiczną oraz radiologiczną)¹¹.

Zagrożenia ekonomiczne z kolei odnoszą się do problematyki związanej z wymianą oraz rozdziałem różnych dóbr w państwie, a także racjonal-

⁸ Por., <http://www.militis.pl/miedzynarodowe/rodzaje-i-zrodla-wspolczesnych-zagrozen-bezpieczenstwa-narodowego>, [dostęp: 13.06.2014].

⁹ Por., B. Zdrodowski (red.), *Słownik...*, wyd. cyt., s. 153.

¹⁰ Por., tamże, s. 160.

¹¹ Por., B. Balcerowicz, *Obronność państwa średniego*, Bellona, Warszawa 1997, s. 74.

nym ich dysponowaniem służącym pomnażaniu ogólnego dobrobytu¹². W niektórych przypadkach identyfikowane są one również z zagrożeniami ekonomicznymi¹³. W ich skład wchodzi w głównej mierze zagadnienia dotyczące finansów państwa, procesów produkcji, sfery handlu oraz dostępu do surowców ze szczególnym uwzględnieniem surowców niezbędnych do zapewnienia funkcjonowania infrastruktury krytycznej państwa. Do najpowszechniejszych zagrożeń ekonomicznych należy zaliczyć: kryzys finansowy, szantaż energetyczny, dysproporcję w zamożności grup społecznych, pranie brudnych pieniędzy, bezrobocie oraz celowe ograniczanie dostępu do surowców i technologii przez wysoko rozwinięte państwa.

Zagrożenia społeczne rozumiane są jako nasilenie negatywnych oddziaływań i zjawisk, w wyniku których zachwiane zostają egzystencjalne wartości oraz interesy narodu i państwa¹⁴. Tym samym zagrożenia społeczne dotyczą niebezpieczeństwa związanego z utratą zdrowia lub życia jednostek, tożsamości narodowej, etnicznej poszczególnych grup społecznych, a także bezpieczeństwa publicznego oraz socjalnego. W przypadku zagrożeń społecznych na szczególną uwagę zasługują: patologie społeczne (alkoholizm, narkomania), choroby, kryzysy demograficzne, ubóstwo, łamanie praw człowieka i obywatela, uprzedzenia kulturowo-religijne oraz przestępczość.

Natomiast zagrożenia ekologiczne są to zdarzenia, w wyniku których może nastąpić niebezpieczeństwo dla istot żywych na skutek zmiany środowiska naturalnego¹⁵. Dlatego też mogą stać się one przyczyną wystąpienia uszkodzenia bądź zniszczenia środowiska przyrodniczego, co w sposób negatywny może wpływać na ludzkie życie i zdrowie. Dodatkowo źródła zagrożeń ekologicznych należy szukać w działalności człowieka – antropomorficzne, jak również w środowisku naturalnym – nieantropomorficzne¹⁶. Wśród charakterystycznych zagrożeń ekologicznych znajdują się katastrofy naturalne i przemysłowe, zanieczyszczenia powietrza, wody i gleby na masową skalę, wykorzystywanie niebezpiecznych technologii przemysłowych, niekontrolowana eksploatacja zasobów naturalnych, a także próby nuklearne oraz testy nowych typów broni¹⁷.

Ostatnim rodzajem zagrożeń jest terroryzm, który niezwykle ciężko zaklasyfikować do jednego typu zagrożeń, ponieważ może on być traktowany

¹² Por., Z. Ciekankowski, *Rodzaje i źródła zagrożeń bezpieczeństwa*, s. 2, [w:] <http://czytelnia.cnbop.pl/czytelnia/6/11>, [dostęp: 13.06.2013].

¹³ Zagrożenia ekonomiczne – stan, w którym państwo nie może przeciwstawić się takim oddziaływaniom zewnętrznym i wewnętrznym, które uniemożliwiają rozwój ekonomiczny zgodny z określonymi kierunkami i tempem, a przez to osłabiają potencjał gospodarczo-obronny

¹⁴ Por., B. Zdrodowski (red.), *Słownik...*, wyd. cyt., s. 153.

¹⁵ Por., tamże, s. 160.

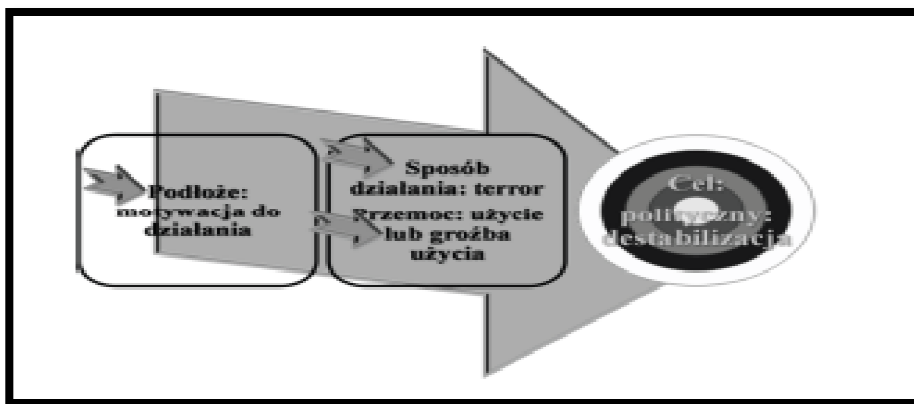
¹⁶ Z. Ciekankowski, *Rodzaje...*, wyd. cyt., s. 3.

¹⁷ Tamże, s. 3.

zarówno jako zagrożenie militarne, jak i społeczne. Zjawisko terroryzmu określane jest jako forma przemocy polegająca na celowej akcji wymuszenia, czy też zastraszenia rządów państw bądź grup społecznych uwzględniając w tym cele polityczne, ekonomiczne i inne¹⁸. W związku z powyższym zjawiska terroryzmu nie należy rozpatrywać tylko i wyłącznie jako zagrożenia militarne. Dodatkowo przemawia za tym fakt, iż coraz częściej terroryści współpracują z ugrupowaniami przestępczymi.

Sytuacja geopolityczna ostatniej dekady (postępująca globalizacja, zbliżanie się państw do siebie, jak również szerzenie się demokracji) spowodowała, iż coraz częściej mówi się o nowej kategorii zagrożeń, a mianowicie o zagrożeniach asymetrycznych.

Współcześnie pod pojęciem zagrożeń asymetrycznych rozumie się możliwość wykorzystania różnych środków lub metod mających na celu obejście lub zanegowanie silnych stron przeciwnika, przy jednoczesnym wykorzystaniu jego słabości dla uzyskania niewspółmiernego efektu działań¹⁹.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, TRIO, Warszawa 2008, s. 36.

Rys. 4. Elementy definicji terroryzmu

Po zamachach terrorystycznych na World Trade Center oraz Pentagon z 11 września 2001 roku w Stanach Zjednoczonych, zamachach terrorystycznych na pociągi kolei podmiejskiej w Madrycie 11 marca 2004 roku, a także na londyńskie metro 7 lipca 2005 roku zagrożenia asymetryczne stały się jednym z największych problemów obecnego świata. Zmienił się zdecydowanie ich charakter – do tej pory były one w głównej mierze zaliczane do kategorii zagrożeń militarnych, a po zamachach zaczęły w sposób bezpośredni oddziaływać na społeczeństwo.

¹⁸ B. Zdrodowski (red.), *Słownik...*, wyd. cyt., s. 146.

¹⁹ Tamże, s. 186.

W dzisiejszych czasach niezwykle trudno jest przeciwdziałać zagrożeniom asymetrycznym, dlatego też stanowią one największe wyzwanie zarówno pod względem prognozy ich wystąpienia, jak i skutecznego przeciwdziałania w sytuacji, gdy zaczną zagrażać państwu.

Podsumowanie

Zagrożenia są obecne na świecie od zarania dziejów, zmienia się jedynie w większości przypadków charakter ich występowania, który jest nierozdzielnie połączony ze środowiskiem oraz postępowaniem cywilizacyjnym.

W związku z powyższym występuje znaczna ilość definicji określających istotę zagrożeń. Na podstawie przeanalizowania licznych pozycji literatury przedmiotu oraz rozważań podjętych w niniejszej publikacji, autor uważa, iż zagrożenie powinno być definiowane jako *niebezpieczna sytuacja pojawiająca się podczas odczuwania przez człowieka (funkcjonującego w społeczeństwie) obaw przed utratą życia oraz pozostałych cenionych wartości spowodowana zaistniałymi przyczynami naturalnymi lub celowymi*.

Należy również podkreślić, iż zagrożenia posiadają cechy, które je opisują. Znajdują się wśród nich: globalizm, nieprzewidywalność, gwałtowność, asymetryczność.

Istnieje wiele klasyfikacji próbujących wspomniane zagrożenia zaseregować do jednorodnych grup. W wielu przypadkach klasyfikacje te są bardzo do siebie podobne. Po dokonaniu analizy występujących klasyfikacji autor postanowił przedstawić następującą klasyfikację zagrożeń:

- zagrożenia militarne,
- zagrożenia niemilitarne,
 - polityczne,
 - ekonomiczne,
 - społeczne (psychospołeczne),
 - ekologiczne,
 - techniczne,
- zagrożenia asymetryczne.

Zagrożenia będą obecne zawsze, dlatego tak istotne jest ich poprawne zdefiniowanie oraz wykrycie w jak najwcześniejszym stadium. Nawiązując do wybitnego pruskiego teoretyka Carla von Clausewitza, można stwierdzić, że najlepszym sposobem przygotowania reakcji na zaistniałe zagrożenia jest wybór odpowiedniej strategii, która powinna polegać na tym, iż należy zawsze być dość silnym, przede wszystkim w ogóle, a następnie w punkcie decydującym.

Reasumując, należy jednoznacznie stwierdzić, iż zjawisko zagrożeń jest obszarem rozważań wielu teoretyków. Dlatego też określenie przy

pomocy jednej definicji zjawiska zagrożeń, jak również ich klasyfikacji, jest niezwykle trudne. W związku z tym nie należy przywiązywać się do określonej definicji zagrożeń, a zrozumieć ich istotę, którą najogólniej można wyrazić jako pośrednie lub bezpośrednie oddziaływanie na podmiot.

Bibliografia

1. Balcerowicz B., *Obronność państwa średniego*, Bellona, Warszawa 1997.
2. Ciekankowski Z., *Rodzaje i źródła zagrożeń bezpieczeństwa*, [w:] <http://czytelnia.cnbop.pl/czytelnia/6/11>.
3. Ficoń K., *Inżynieria zarządzania kryzysowego. Podejście systemowe*, BEL Studio, Warszawa 2007.
4. Grocki R., *Vademecum zagrożeń*, Bellona, Warszawa 2003.
5. Hołyst B., *Wikymologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997.
6. Jałoszyński K., *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, TRIO, Warszawa 2008.
7. *Słownik języka polskiego PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014.
8. Zdrodowski B., (red.), *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, wyd. 6, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008.

Źródła internetowe

1. http://www.wmkolasa.up.krakow.pl/UKD/1_wprowadzenie.html.

ABSTRACT ESSENCE OF THREAT

The notion of threat is dealt with every day. The threat against the state, society, the world or an individual is frequently heard about. In order to comprehend what a threat actually is, it is necessary to identify the notion and its essence. The issue is even more interesting due to the fact that there are more and more threats that emerge. Therefore, threat identification is essential as it affects directly the possibility to prevent and combat threats. The author of this publication tries to explain the notion of threat and present the essence of threat in the modern world.